

“Alle mensen zijn van nature geestdriftig over taal”

David Crystal over het populariseren van taalwetenschap

David Crystal is waarschijnlijk de bekendste populair-wetenschappelijke auteur over taal ter wereld. En de veelzijdigste. Spreken buitenlanders beter Engels dan Engelsen? Gaat de taal ten onder aan het sms'en? Hoe saai is de taalwetenschap? En waar komen Crystals grote enthousiasme en betrokkenheid vandaan?

Marc van Oostendorp

De Engelse taalkundige David Crystal (1941) wil de wereld verbeteren. “De meeste mensen doen zichzelf tekort”, zegt hij, “doordat ze zo weinig weten over taal. Ze laten zich een minderwaardigheidscomplex aanpraten. Zo denken veel Engelsen dat buitenlanders beter Engels spreken dan zijzelf. Dat komt doordat we allerlei krankzinnige grammaticaregels hebben verzonnen. Die regels gaan in tegen het taalgevoel van een Engelsman, maar een Nederlander die de taal op school heeft geleerd, weet niet beter. En veel Engelsen geloven dat je alleen goed Engels spreekt als je je aan die idiote regels houdt.”

“Je mag een zin bijvoorbeeld niet eindigen met een voorzetsel. In plaats van ‘He’s the man I have been talking to’

zou je moeten zeggen ‘He’s the man to whom I have been talking.’ In het dagelijks leven zeggen wij al sinds de vroeg-middeleeuwse tijden van de Angelen en de Saksen het eerste. Maar ooit heeft iemand bedacht dat dit niet logisch in elkaar steekt en nu zitten we met de brokken.”

Crystal wil die onzekerheid en dat onbegrip vervangen door nieuwsgierigheid en enthousiasme. Zelf wordt hij door die laatste kwaliteiten gedreven. Hij heeft inmiddels tientallen boeken en honderden artikelen gepubliceerd over taal, en is nog lang niet van plan om op te houden. Wie met hem spreekt, krijgt een stortvloed van plannen en anekdotes over zich heen. Er zijn weinig mensen die hun liefde voor taal zo welsprekend onder woorden weten te brengen.

■ UILSKUIKEN

Volgens Crystal zijn vooral mensen van middelbare leeftijd de dupe van het taalonderwijs in Groot-Brittannië. “In 1965 werd bij ons het traditionele grammatica-onderwijs afgeschaft. Dat was deels misschien terecht, het was een schools vak waarin nogal schimmige ideeën werden verkondigd, zoals die voorzetselregel. Het probleem was dat het kind daarbij met het badwater werd weggegooid. (Kent u die uitdrukking in het Nederlands ook? Ja? Wat interessant!) Het vak werd niet vervangen door een andere manier om na te denken over taal. Pas in 1990 is het ons gelukt om de grammatica, in een moderne vorm, opnieuw in te voeren op de scholen.”

“De mensen die in de tussenliggende periode naar school zijn gegaan, kunnen nauwelijks nadenken over taal. Hun baas, die oud genoeg is om nog wél de traditionele regels te hebben geleerd, stuurt hun rapporten terug met een aantekening in de kantlijn: ‘Uilskuiken! Dit is geen goed Engels!’ Ze krijgen ingepeperd dat ze dom zouden zijn, maar ze kunnen zelfs niet bevroeden waar hij het over heeft.”

Ook van zijn eigen schooltijd herinnert Crystal zich de uren Engels vooral als enorm saai. Hoe raakte hij dan toch geboeid door taal? “Dat komt doordat ik in Wales opgroeide, dat wil zeggen: in een tweetalige gemeenschap, want sommige mensen spraken Engels en anderen Welsh. Het fascineerde me dat mijn ouders tegen de ene persoon anders spraken dan tegen de ander. Op school leerde ik bovendien Latijn en Grieks, Frans en Duits. Al die verschillen tussen die talen, hoe was het mogelijk!”

■ VELDJES

De jonge Crystal ging naar Londen om er taalwetenschap te studeren, maar ontdekte al snel dat ook die studie in de vroege jaren zestig “gortdroog” was: “Het werd gegeven door oudbakken Duitse professoren. We kregen bijvoorbeeld in het eerste jaar een cursus waarin we iedere week een geleerd taalkundig boek moesten bestuderen. De allereerste week betrof dat *The Meaning of Meaning*, van C.K. Ogden en I.A. Richards. Kent u dat? Het is een taai en ingewikkeld werkstuk over de betekenis van het woord *betekenis*. Ik zakte voor dat tentamen en was zelfs trots op de vier die ik kreeg.”

Misschien had hij het bijltje erbij neergegooid als hij na een tijdje niet in contact was gekomen met andere docenten. Van hen leerde Crystal hoe de

taal je leven kon vullen. “Een van hen zei: kom dit weekeinde naar die-en-die pub nabij Oxford, want we gaan onderzoek doen naar plaatsnamen. In zo’n kroeg zorgden we dat we in gesprek raakten met de oudste bezoeker. ‘Mogen we u iets vragen over die veldjes die daar liggen?’, vroegen we. ‘Waarom

dag. Veel mensen menen dat dit een ramp is voor de taal, dat het verkeerde spelling in de hand werkt en dat kinderen niet meer op een andere manier kunnen schrijven. Maar ik ben eens naar een school gegaan en heb het aan de leerlingen gevraagd: ‘Zou je woorden ook zo schrijven in een officiële brief?’

“Dat zijn natuurlijk de dingen die je hart laten opbloeien voor de taal: de menselijke geschiedenis. De schandaaltjes.”

heten die eigenlijk de Skeleton Fields?’ En dan kwamen de verhalen los. Dat zijn natuurlijk de dingen die je hart laten opbloeien voor de taal: de menselijke geschiedenis. De schandaaltjes.”

“Alle mensen zijn van nature geestdriftig over taal, de helft van alle spelprogramma’s op tv gaat op de een of andere manier over taal. Mijn dochter woont met haar Venezolaanse man hier in Amsterdam; gisteren liep ik over straat met mijn vijfjarige kleinzoon en een van zijn vriendjes. Zij waren ineens helemaal gefascineerd door het woord *dankjewel*: ‘Dankjewel, auto’, zeiden ze, en ‘Dankjewel, vliegtuig.’ Pas als ze naar school gaan, wordt ze ineens duidelijk gemaakt dat taal iets moeilijks is, en dat je je moet schamen als je alle regeltjes niet vlekkeloos toepast.”

■ VLIEGTUIG OP DE SNELWEG

Crystal kiest de onderwerpen van zijn boeken zó uit dat hij ten strijde kan trekken tegen die schaamte. Een van zijn laatste boeken gaat bijvoorbeeld over sms-taal: “We versturen wereldwijd inmiddels miljarden sms-berichten per

Ze keken me stomverbaasd aan: ‘Nee, natuurlijk niet, waarom zouden we dat doen?’”

Volgens Crystal is het gebruik van sms-taal juist een uiting van creativiteit. Toch blijven mensen bang dat de bestaande talen bedreigd worden door de nieuwe media. “Mensen lijken de angst op te zoeken. Het is alsof iedereen de hele tijd zou roepen: ‘Heremijntijd, zo dadelijk stort er nog een vliegtuig op de snelweg! Als dat gebeurt, gaan we er allemaal aan!’ Het is dan je taak als wetenschapper om mensen erop te wijzen dat het nog nooit gebeurd is dat een vliegtuig precies op de snelweg neerstort.”

■ HEFTIGE EMOTIES

Hoe komt Crystal zo betrokken bij mensen die zich onzeker voelen over hun taal? “Aan het begin van mijn carrière werkte ik met kinderen met een taalstoornis”, zegt hij. “Hoe kun je nu niet betrokken zijn als je te maken krijgt met kinderen met dat soort problemen? Hun ouders zijn radeloos omdat het kindje veel te laat lijkt te beginnen met praten, ►

David Crystal

David Crystal (1941) is waarschijnlijk de bekendste populair-wetenschappelijke schrijver over taal ter wereld. Hij groeide op in Holyhead in Noord-Wales, waar hij inmiddels ook weer woont. Tot 1984 werkte hij aan de universiteiten van Bangor in Wales en Reading in Engeland; hij nam ontslag om zich als onafhankelijk taalkundige te kunnen vestigen.

Hij publiceerde meer dan honderd, doorgaans populair-wetenschappelijke boeken over taal, waarvan de bekendste waarschijnlijk de *Cambridge Encyclopedia of the English Language* en de *Cambridge Encyclopedia of Language* zijn. Daarnaast schreef hij over kindertaal, taal en internet, bedreigde talen, de rol van het Engels als wereldtaal, Shakespeare en stijl.

Ook trad hij op voor radio- en tv-programma’s van de BBC, was een van de oprichters van *English Today* (een soort Engelse tegenhanger van *Onze Taal*), redigeerde series boeken en naslagwerken, schreef gedichten en toneelstukken, en hij was directeur van onder meer een internetbedrijf en een stichting die het klooster van zijn woonplaats wil beschermen.